

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Leader Pirityiset kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto maaseutupoliittisen selonteon luonnoksesta.

Maaseutupoliittinen selonteko on laadittu kattavasti ja se huomioi hyvin maaseudun nykytilan ja tulevaisuuden haasteet. Leader Pirityiset pitää tärkeänä, että maaseutupoliittinen selonteko tunnistaa maaseudun monimuotoisuuden ja sen merkityksen koko Suomen elinvoimaisuuden, huoltovarmuuden ja kestävä kehityksen kannalta. Selonteossa on nostettu hyvin esille yhdistystoiminnan ja vapaaehtoistyön merkityksen ja monipuolisuuden maaseudulla. Selonteossa painotetaan myös maaseudun yritystoiminnan merkitystä ja sen mahdollisuuksia maaseutualueilla. Leader-toiminta nähdään selonteossa keskeisenä ja tehokkaana välineenä Suomen maaseutualueiden elinvoiman, talouden ja yhteisöllisyyden vahvistamisessa. Siksi onkin tärkeää varmistaa, että Leaderin tekemä monipuolinen maaseudun kehittäminen säilyy osana EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa myös vuoden 2027 jälkeisillä rahoituskausilla.

Leader Pirityiset yhtyy Suomen Kylät ry:n ja sen Leader-jaoston lausuntoihin ja kannattaa voimakkaasti niissä esitettyjä näkökohtia ja toimenpidesuosituksia.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

Selonteossa maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä on kuvattu tarvittavalla laajuudella ja tunnistettu siihen liittyviä olennaisia näkökohtia, jotka tarjoavat hyvän perustan maaseutupolitiikan suunnitelmalliselle kehittämiselle.

Suomen maaseutupoliittinen järjestelmä perustuu paikkaperustaiseen lähestymistapaan. Tämä on olennaista, koska se mahdollistaa politiikan ja kehittämistoimien räätälöinnin erilaisten alueiden ja paikkojen tarpeiden, vahvuuksien ja mahdollisuuksien mukaisesti. Myös Leader-toimintamalli perustuu paikallislähtöisyyteen niin, että paikalliset ihmiset tietävät parhaiten, miten omaa seutua tulisi kehittää. Tämä lähestymistapa tunnistaa erilaisten alueiden tarpeet, vahvuudet ja mahdollisuudet. Leader-yhdistysten hallitukset on muodostettu kolmikantaisesti paikallisista asukkaista, yhdistysten ja yhteisöjen sekä kuntien ja paikallisen julkisen hallinnon edustajista.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

Maaseutupoliittisen selonteon laadinnassa tilastotietoa ja muuta tietoa on hyödynnetty monipuolisesti. Toisaalta selonteko tunnistaa haasteita maaseutualueita huomioivan tilastotiedon saatavuudessa ja sen hitaassa päivittämisessä sekä hajallaan olemisessä, mikä vaikeuttaa sen käyttöä esimerkiksi maaseutuvaikutusten arvioinnissa. Selonteossa voisi vielä vahvemmin korostaa maaseutuvaikutusten arvioinnin tärkeyttä sekä paikallisten olosuhteiden ja erityispiirteiden huomioon ottamista ja tuntemisen tärkeyttä. Tilastotietoa, maaseutututkimusta, tilannekuvauksia ja analyysjä maaseutualueiden tilanteesta kaivataan päätöksenteossa ja valmistelussa valtakunnallisesti ja alueellisesti.

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

Selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen ovat erittäin olennaisia. Ne kuvaavat kattavasti maaseutualueiden nykytilaa ja niihin vaikuttavia keskeisiä ilmiöitä ja suuntauksia.

Positiivista on, että Maaseutupoliittisessa selonteossa kolmannella sektorilla ja vapaaehtoistyöllä on erittäin merkittävä ja monipuolinen rooli maaseutualueiden elinvoiman, hyvinvoinnin ja turvallisuuden kannalta. Niiden merkitys korostuu erityisesti maaseutualueiden väestömuutoksen ja julkisten palveluverkkojen muutosten aiheuttamien haasteiden keskellä. Kolmannen sektorin toimijat, kuten järjestöt ja yhdistykset, vastaavat paikallisiin tarpeisiin ja kysyntään alueilla, joilla julkinen tai yksityinen sektori ei tarjoa riittävästi perus- tai välttämättömyyspalveluita. Tämä voi kattaa esimerkiksi liikkuvat sosiaali- ja terveyspalvelut ja julkisten digitaalisten tukipalveluiden puutteiden paikkaamisen. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnalla ylläpidetään kriittistä infrastruktuuria, kuten pelastustoimintaa (vapaapalokunnat), yksityistienpitoa, vesihuoltoa (vesiosuuskunnat) sekä kyläverkkoja ja niiden rakentamista. Kylätoiminnassa on kehitetty paikallisten yhteisöjen varautumista, josta on muodostumassa valtakunnallinen kyläturvallisuuden ja kylävarautumisen toimintamalli. Paikallisen kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan pohjalta ylläpidetään elinympäristön laatua, luontosuhdetta ja kulttuuriperintöä, mikä vahvistaa hyvinvointia, paikallista perusresilienssiä

ja kriisinkestokykyä. On erittäin tärkeää, että kansalais- ja vapaaehtoistoimijoiden toimintaedellytyksiä vahvistetaan kiinnittämällä huomiota mm. maaseudun kehittämisrahojen turvaamiseen ja järjestöjen valtionavustuksiin.

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Kolmannen sektorin rahoitusleikkaukset voivat maaseudulla nopeasti heikentää sekä palveluita että kehittämistoimintaa, sillä vaihtoehtoisia toteuttajia on vähän. Vaikutukset eivät rajoitu vain talouteen, vaan koskevat myös yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja paikallista elinvoimaa. Pitkäjänteinen tuki kolmannelle sektorille on siksi kriittinen osa kestävästä maaseutupolitiikkaa.

Rahoituksen väheneminen voi johtaa palveluiden supistumiseen tai loppumiseen kokonaan, mikä heikentää maaseudun houkuttelevuutta asuinpaikkana. Leikkauksilla on vaikutusta yhteisöllisyyden ja osallisuuden vähenemiseen, sillä leikkaukset kaventavat vapaaehtoistoiminnan tukirakenteita ja voivat vähentää ihmisten halukkuutta osallistua, kun resurssit ja tuki puuttuvat. Leikkauksilla on vaikutusta myös paikalliseen kehittämistoimintaan ja toteuttavien hankkeiden määrään. Rahoituksen leikkaukset heikentävät järjestöjen kykyä toimia hankekumppaneina tai vetäjinä, mikä voi vähentää kehittämisprojekteja merkittävästi. Pitkän aikavälin riskinä on toiminnan hiipuminen. Jos järjestöjen toiminta hiipuu, katoaa myös paikallista tietoa, verkostoja ja luottamusta, jotka ovat keskeisiä maaseudun kehittämisessä. Uuden toiminnan käynnistäminen myöhemmin on huomattavasti vaikeampaa kuin olemassa olevan toiminnan ylläpitäminen. Rahoituksen väheneminen voi tarkoittaa työpaikkojen katoamista sekä osaamisen menettämistä, jota ei ole helppo korvata.

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

Visio on hyvä ja kannatettava – toisaalta se voisi olla konkreettisempi ja tuoda selkeämmin esiin tahtotilan, jota tavoitellaan.

Visio koostuu hyvistä aineksista: se korostaa, että toiveikas tulevaisuus edellyttää tavoitteellista kumppanuutta, joka rakentuu luottamuksen, dialogin, ymmärryksen ja tasavertaisen vastavuoroisuuden pohjalta. Tasavertainen, rakentava dialogi lisää ymmärrystä maaseutualueiden erityispiirteistä, jotta ne otetaan huomioon valmistelussa ja päätöksenteossa. Tarvitaan yhteistä näkemystä ja yhteistyötä hallinnonalojen, -tasojen ja sektoreiden sekä kaupunkien ja maaseutualueiden toimijoiden välillä, jotta maaseutualueilla oleva yhteiskunnallinen potentiaali voidaan toteuttaa paikallista elinvoimaa kunnioittaen.

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

Maaseudun aktiivista roolia voisi korostaa ja tuoda selkeämmin esille tahtotila, jota tavoitellaan.

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuositukset

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) olennaiset?

Kyllä, maaseutupoliittisessa selonteossa poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuositukset (24 kpl) ovat olennainen ja keskeinen osa maaseutualueiden tulevaisuuden varmistamista. Tavoitteet ja kehittämissuositukset linkittyy tunnistettuihin ongelmiin ja kehitystarpeisiin.

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita.

Voimistetaan toimintaedellytyksiä, luottamusta ja tulevaisuususkoa.

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

Tavoite: Vahvistetaan talouden uudistumista tukevia rakenteita

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuositukset (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

8. Maaseudun kehittäminen CAP post 2027

9: YPK-toimintamallin laajempi hyödyntäminen

17. Kansalais- ja vapaaehtoistoiminnan edellytykset

12. Osaaminen ja työvoima

1. Digitaalisen kuilun kaventaminen

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

Liitteessä on kuvattu varsin kattavasti maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät.

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

Kulttuuri ei ole maaseutupolitiikassa vain lisäarvoa tuottava elementti, vaan keskeinen voimavara, joka yhdistää ihmisiä, vahvistaa paikallista taloutta ja tekee maaseudusta houkuttelevan elin- ja työympäristön. Siksi kulttuurin asema tulisi tunnistaa ja turvata osana pitkäjänteistä maaseutupolitiikkaa.

Järvelä Krista
Pirityiset ry